

Π Α Λ Λ Α Σ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΡΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΒΩΤΤΡΑ.

Γ'πολογαγού.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΩΝ
ΚΑΡΔΙΑΣ ΤΗΣ 11ης Οκτ. 1869

ΕΤΟΣ Α' ΦΥΛ. ΣΤ'.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1877.

ΤΥΧΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Από της ενάρξεως του υπέρ ελευθερίας αγώνος μέχρι της παρούσης κρίσεως εν συνόψει διατετυπωμένοι.

Υπό

ΕΡΡΙΚΟΥ Β. Ι. ΘΕΙΡΣΧΙΟΥ διδάκτορος κ τ λ.

(Εκ του Γερμανικού.)

ΜΑΡΚΣΒΕΡΓΚ

Συμβεθικός τι μείζονος σπουδαιότητας, σπερ ανεμένει το επί επταετίαν έναγωνίως, απέβη λυσιτελέστερον υπέρ της Ελλάδος. Οί Ρώσοι, 115 χιλ. τόν αριθμόν υπερέβησαν τόν Προύθον τήν 7 Μαΐου 1828, τήν δέ 8 'Ιουνίου τόν Δούραβιν. Μηνί δ' 'Ολτωβρίω έάλω υπ' αὐτῶν ἡ Βάρνα, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Νικόλαος παρετύγχανεν ἐπιβάνων ἐπὶ τοῦ πλοίου Παρίσιαι. Ἐπι μεγαλοπρεπεστέρῃ ἐγένετο ἡ ἐν Ἀσίᾳ ταυτόχρονος τοῦ Πασκεβιτίου στρατεία, ὃ ὁποῖος ἐν τῇ θρεινῇ τῆς Ἀρμενίας χώρα, τήν ὁποίαν ποτὲ ὁ Δούκουλλος εἰς τὴν Ῥώμην ὑπέταξεν, ἐνίκησε καὶ ἐκτίσαστο ἐκ τοῦτου τὸ ὄνομα Ἐριβάνσκης.

Τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος ὑπερβάς ὁ Δειβιτίπχιος τὸν Αἴμον

Βαλκάν), ἔστη ἐν Ἀδριανουπόλει, ὃ δὲ Στρατηγὸς Ῥότ ἐν τῇ ἐπὶ τῆς Προποντίδος Ῥοδαστῶ, ὀλίγας ὥρας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπεχούσῃ. Καὶ ἡ μὲν Κωνσταντινουπόλις δὲν ἔπασε, διότι ὁ Ῥωσικὸς στρατὸς ἦν λίαν ἀδύνατος, ὃ δ' Ἀγγλικὸς στόλος ἐρύλαττεν ἀναμένων πλησίον καὶ ἔτοιμος νὰ προσβῆλῃ τοὺς Ῥώσους ἐὰν οὗτοι ἐπεχείρουν τι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει ὁμως τὴν 14 Σεπτ. 1829 γενομένης εἰρήνης ἐξηγαχάσθη ἡ Πύλη νὰ ἀποδεχθῇ τὸ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ἰουδίω συνταχθῆν πρωτόκολλον, αὐτῆ, ἡ ὁποία διὰ τῶν ὑπουργῶν αὐτῆς πρὸ δύο ἐτῶν εἶχε διακηρύξει, ἡ ἡμετέρα ἀμετάτρεπτος ἀπόρριξις ἐστὶν οὐδὲν νὰ θείλωμεν νὰ κλιούσωμεν ὑπὲρ τῶν ἀποστατῶν Ἑλλήνων μέχρι τῆς ἡμετέρας τῆς τελευταίας κρίσεως. α

Ἐνῷ δὲ ἡ Πύλη ἤρε τὸ φορτίον τοῦ τεραστίου τοῦτου πολέμου, οὐδὲν σπουδαῖον ἤθύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐξ ἑτέρου δὲ ὁ Καποδίστριας ἀπέστειλε τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην καὶ Ριχάρδον Σούρσην εἰς Στερεάν, οἱ ὁποῖοι ἀνεδείχθησαν νικηταὶ πανταχοῦ. Οὕτω δὲ τὸ Μεσολόγγιον ἀνακτηθῆν πάλιν ἐνεκαινίσθη διὰ μεγαλοπρεποῦς θρησκευτικῆς τελετῆς. (1) Αὗται ἦσαν αἱ τελευταῖαι μάχαι τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου. (2)

(1) Παράβ. Τρικούπη ἱστ. IV' σ. 318—350.

(2) Ἀφοῦ ὁ κ. Τρικούπης δὲν εὐηρεστήθη νὰ ἀναγράψῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ του ἐν πολλοῖς ἄλλοις προτέροις ἀποσιωπηθεῖσι καὶ τῇ μέχρις ἀφίξεως τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος (1833) ἐξοκλουθούσαν αἱματηρὰν πάλην καὶ ἐν ἄλλοις μὲν μέρει τῆς Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δ' ἐν Κρήτῃ, πολὺ ἁλιγώτερον δικαιούμεθα νὰ ζητῶμεν παρὰ τῶν ἀλλογενῶν πλεονα ἀκριβείαν. Ἡ παρούσα δὲ πραγματικὴ μεταφράζεται κυρίως διὰ τὰς ἱστορικὰς κρίσεις τοῦ συγγραφέως. σ. μ.

Ἐντοσούτω τὸ σύστημα τοῦ κόμητος ὡς πρὸς τὴν ἐσω-
τερικὴν διοίκησιν εἶχεν ἀναπτυχθῆ. Ἡ κυρία αὐτοῦ προσο-
χὴ ἐστράφη περὶ τὴν εὐημερίαν τῶν γεωργῶν καὶ τῶν βιο-
μηχάνων. Οἰκειὸς γενόμενος ὁ Καποδίστριας τοῦ Ἰβμα-
νουὴλ Φελλεμβέργ καὶ γινώσκων τὰ ἐν Χοφθύλῃ παρὰ τῇ
Βέρνῃ καταστήματα αὐτοῦ, ἐν οἷς μετὰ πολλῆς προσπα-
θείας ἐξεπαιδεύοντο οἱ ἐργάται εἰς γεωργούς, εἰργάζετο
ἐπιστῶν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸ πάντων ἐπὶ τὴν ἀπο-
ἐλέπουσαν εἰς τὴν ὑλικὴν εὐημερίαν φιλανθρωπίαν. Ὅθεν
τοῦτο μὲν ἰδρυσεν ἐν Τίρυνθι πρότυπον ἀγροκήπιον, τοῦτο
δ' ἐχορήγησε, καθ' ὅσον αὐτὸς καλῶς ἐγίνωσκεν, εἰς τοὺς
ἀγρότας γεωργικὰ σκευῆ, κτήνη, διάφορα ἄλλα μέσα καὶ
σπόριμα πρὸς γεωργίαν.

Ἐξήτησε δὲ νὰ ἰδρῦσῃ πανταχοῦ δημοτικὰ σχολεῖα κα-
τὰ τὴν μετὰ πρωτοσχόλων ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον,
οἷα ἐν Ἑλβετία διὰ τοῦ Σεραφιμ εἰσῆχθη. Ἐν Ναυπλίᾳ δὲ
ἰδρυσεν στρατιωτικὴν σχολὴν, ἐν Πόρῳ ἱερατικὸν φροντι-
στήριον, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Αἰγίνῃ μεγαλοπρεπὲς ὄργανοτρο-
φεῖον καὶ κεντρικὴν τινα σχολὴν, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς γυ-
μνάσιον, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀποκατεστάθησαν ἐν Αἰγίνῃ
περὶ τοὺς 1500 παιδας. Αὕτη ἦν ἡ ἀγαθὴ ὄψις τοῦ Κα-
ποδίστριακοῦ κυβερνητικοῦ συστήματος.

Γνωστὴ ἐστὶν ἡ παρὰ Λιβίῳ διηγήσις (1, 54.), καθ' ἣν
ὁ βασιλεὺς Ταρκύνιος Σούπερβος σύννοος ἐν τῷ κήπῳ πε-
ριπατῶν τὰς ὑπερχούσας τῶν μηκίων ἀπέκοπτε κερφα-
λάς διὰ τῆς βακτηρίας, ὅπως τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σέξτον διδά-
ξῃ πὸς ἐπρεπε νὰ στερεωσῇ ἐν ταῖς Γαβίοις τὴν ἀρχὴν
αὐτοῦ.

Οὕτω καὶ ὁ Καποδίστριας προσεφέρετο. Ἦσαν μὲν βε-
βαίως μετὰ τῶν προσετώτων καὶ τῶν ὄπλαρχηγῶν κα-
ταπισταὶ τινες τοῦ λαοῦ, φιλέριδες καὶ ἀρπακτικοί, διό-
τι ἡ Ἑλλὰς ὑπέστη πολλά ἐκ τοιούτων ὀλιγαρχικῶν, καὶ
μία τῶν ἐνοχλήσεων τοῦ Προέδρου ἦν νὰ περιορίσῃ καὶ τα-
πεινώσῃ αὐτούς. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐπιφανῶν τούτων πε-
ρισλαμβάνοντο καὶ εὐγενέστατοι χαρακτῆρες καὶ χρησιμώ-
τατοι πατριῶται. Ὁ Καποδίστριας ὅμως ἐμίσει αὐτούς
πάντας, καὶ ἄνδρας, οἷος ὁ ἐξ Ὑδρας Λάζαρος Κουντου-
ριώτης. Ὅθεν ἀπεπειράθη νὰ ἐξάφανίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν
αὐτῶν, νὰ καταστρέψῃ βεβαίως τοὺς φαινόμενους εἰς αὐ-
τὸν ἐπιφύθους.

Ἐνῶ δὲ οὗτος ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἀνεκέρηττεν αὐτὸς ἐ-
αυτὸν σωτῆρα καὶ ἀντιλήπτορα τῆς Ἑλλάδος, ἐπεδείκνυτο
ἀποστροφὴν κατὰ παντός, ὅπερ εἰς τὸ ἔθνος ἦν πολὺ-
τιμον, τοῦτο δ' εἶπετο ὅτι ἐμελλε νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἀπ'

αὐτοῦ τὰ πνεύματα. Ὅτε εἰς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ καταστρώ-
ματος τῆς Ἑρωσικῆς φρεγγάτας προσήνεγκον τὸ σέβας
αὐτῶν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτη-
σίας ἀγῶνος, οὗτος ἀνέκραξε· »γινώσκω ὑμᾶς, εἰσεθε σω-
στοὶ κλέπται καὶ πανούργοι.« Ὅτε δὲ ὁ στρατηγὸς Σούρ-
σης προσαγαγὼν συνέστησε τοὺς ἀξιοματικὸς αὐτοῦ, ἐν
οἷς καὶ τοὺς ὑπερασπιστάς τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἤθελε νὰ
ὀνομάσῃ ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, εἶπεν ὁ Καποδίστριας,
« δὲν εἶναι ἀνάγκη, γινώσκω ἤδη τοὺς κυρίους τούτους· καὶ
ὅμως ἔχετε παλαίσει μετὰ τῶν Τούρκων ἐννεα ἔτη καὶ
ἔχετε κλέψει αἶγας καὶ πρόβατα, ταῦτά εἰσι τὰ ἡρωϊκὰ
ὕμῶν κατορθώματα.»

Ὅταν δὲ αἱ χῆραι τοῦ Μεσολογγίου εἶδοντο αὐτὸ
πρὸς βοήθειαν, ἀπεκρίνετο, ὅσαι ἔχουσιν ἐτι δυνάμεις, ὀφεί-
λουσι νὰ γεωργῶσι τὴν γῆν, αἱ δὲ λοιπαὶ δύνανται νὰ
πλύνωσι τὰ τῶν στρατιωτῶν ἐνδύματα.

Ἦς δὲ κατεφρόνει τὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλευθερίας
ἐνθουσιασμένον, οὕτω καὶ τὴν ὑψηλοτέραν παιδευσιν. Διὰ
τὴν Ἑλλάδα οὐδὲν ὄφελος, ἔλεγεν, ἐκ τῆς Εὐρωπαικῆς
πολυμαθείας. Ἐν Αἰγίνῃ δὲν συνεχωρεῖτο νὰ παραδίδεται
ὁ τοῦ Πλάτωνος Γοργίας, ἐν ᾧ διδάσκεται, ὅτι τὸ ὑπο-
μένειν ἀδικίαν εἶναι αἰρετώτερον τοῦ ἀδικεῖν καὶ παρανο-
μεῖν, καὶ ὅποια σκληρὰ τύχη ἀναμένει τὰς τῶν κακοῦρ-
γων ψυχὰς καὶ τῶν τυράννων ἐν τῷ κράτει τῶν νεκρῶν.
Τότε τὸ πρῶτον ὁ Πλάτων ἐν Ἑλλάδι ἀπηγορεύθη. Τὰ
ἐν Τίρυνθι δὲ κυκλώπεια τεῖχη, τὰ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἄρ-
χαιτοῦ τῶν Ἀτρεϊδῶν βασιλικοῦ οἴκου λείψανα διέταξε νὰ
ἀποσπῶσι πρὸς οἰκοδομὴν τῶν σταύλων τῶν βωῶν. Μετὰ
τὴν ἐπίσκεψίν δὲ τῆς Ἀκροπόλεως εἶπε, «ταῦτά εἰσι λίθοι
ὡς οἱ λοιποὶ λίθοι, μόνον ἡ φαντασία ἀνθρώπων ὑπεράγων
ἀμέτρων ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἀξίαν τινα». «Κατηραμένοι
οἱ Τούρκοι,» εἶπεν ὁ πελάτης αὐτοῦ Μουστοξόδης, ἀδίστι
κατέλιπον λίθον ἐπὶ λίθου· ταῦτα διαστρέφουσι μόνον τὰς
κεφαλὰς τῶν ἀνθρώπων». 1) Αὐτὸς ὁ Καποδίστριας δὲν
ἦτο κάτοχος τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ γραμ-
ματολογίας, ἐλάλει δὲ τὴν νεοελληνικὴν τῆς Κερκύρας,
ἀλλὰ δὲν ἐγραφεν ἐλληνιστῶ, εἰμὴ μόνον γαλλιστῶ.

1) Οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον παρετεράπημεν ἐν πᾶσιν ἐκ τῆς
ἐννοίας τοῦ κειμένου· ἀλλ' ἐκτός τούτων περὶ Καποδίσ-
τρίου ἴδε καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ Καρ. Μενδελ-
σῶνος Βαρβόλδου, «Κόμης Καποδίστριας,» Βερολίνον, 1861
καὶ τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Κλειῶ
(ἀρ. 552 καὶ ε.), ἢ ἀντιβασιλείᾳ ἐν Ἑλλάδι, 1833—
1835 ε, σ. μ.

Ἐν αὐτῷ ἐνυπῆρχον ἡ αὐτὴ κατὰ τῶν ἰδεολόγων ἀποστροφή ὡς ἐν τῷ Ναπολέοντι, ἡ αὐτὴ δεινὴ πλάνη ὡς παρ' ἐκείνῳ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἰδεῶν δύναμιν νὰ πιστεῦθ' ἐν τέλει δὲ ἡ αὐτὴ τῶν ἀνθρώπων καταφρόνησις ὡς παρ' ἅσασιν τοῖς δεσπόταις.

Ἦς ὁ Ναπολέων ἐζήτηε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ νὰ ὑποστηρίξῃ, ἕπως ἐρεῖδηται ἐπ' αὐτῶν καὶ μεταχειρίζεται ὡς ὄργανα, οὕτω καὶ ὁ Καποδίστριας. Ὁ κόμης Βιάρος, ὁ κακὸς αὐτοῦ δαίμων, σκυθρωπὸς καὶ ἀπεχθής, ἦν τοποτηρητὴς ἐν ταῖς νήσοις, ὁ δὲ νεώτατος Αὐγουστῖνος, ἀνατραφεὶς διὰ μοναστήριον, τοποτηρητὴς ἐν Στερεᾷ, μ' ὄλον ὅτι δὲ οὐδέποτε οὗτος εἶχεν ἴδει τὸ πεδῖον τῆς μάχης, προσχειρίσθη ὅμως ἀρχιστράτηγος, ὤφειλον δὲ νὰ διατελῶσιν ὑπ' αὐτὸν ὁ Ἰψηλάντης καὶ ὁ Σούρσης. Τοιαύτη θέσις καὶ ἔδρα τις ἐν τῷ συνεδρίῳ τοῦ Πανελληνίου ἀπενεμήθη εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους, οἱ ὅποιοι τοσαύτας ὑπηρεσίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος εἶχον προσενέγκει, ὅσας ὁ Ἱερώνυμος Βοναπάρτης ὁ ἐκ Βαλτιμῶρης ὑπὲρ τῆς Γερμανίας, ὅτε βασιλεὺς τῆς Βεσφαλίας ἐγένετο.

Ἦκούετο δὲ λέγων, ἅ ἅπαντα ἡ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος γενεὰ πρέπει νὰ παρέλθῃ πρῶτον. νὰ μετὰ ταῦτα πρὸς ἄλλο τι καλὸν ἐξ Ἑλλάδος ἔξτερον γένος πρέπει νὰ γεννηθῇ καὶ τί εἶδος γένος φιλόπονον, εὐσεβές, ἀπειρον ὑψηλοτέρων πραγμάτων, ἀνευ πατριωτισμοῦ, ἀνευ αἰσθήματος πρὸς πᾶν εὐγενές, ἀνευ συναισθήσεως ἐλευθερίας, γένος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ δύναται τις μόνον νὰ ἀρχῇ ὡς Ῥώσος τις γεωκτῆμων ἐπὶ τῶν γεωργῶν.

Ὅτε ὁ Καποδίστριας ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν, ὑπεσχέθη τὴν τοῦ συντάγματος ἐφαρμογὴν. Ἀνέβαλλεν ὅμως, προφασιζόμενος τὸν πόλεμον, τὸ σύνταγμα, ὡς ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζῆνι συνελεύσεως, ἣν εἶχε συγκαλέσει, ὠρίσθη. Συνέστησε δὲ τι συμβούλιον ὀνομάσας αὐτὸ Πανελλήνιον, μετέσχον μὲν αὐτοῦ ἀληθῶς οἱ διασημότεροι τῶν ἀνδρῶν, δὲν εἶχον ὅμως οὗτοι εἰμὴ συμβουλευτικὴν ψῆφον.

Ἄλλ' οἱ σκοποὶ αὐτοῦ προέβησαν ἔτι περαιτέρω. Νέα ἔθνικὴ συνέλευσις συνεκλήθη εἰς Ἄργος τὸ 1829. Τοσαύτην δ' ἐμπιστοσύνην ἀπελάμβανεν τότε ἔτι, ὥστε ἐν τῇ συνέλευσει ταύτῃ εἶχε τὰ δύο τρίτα τῶν ψήφων ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ἐδύνατο νὰ ἐπικρατῇ ἐν πᾶσιν. Αὐτῇ λοιπὸν περιέβαλλεν αὐτὸν δι' ἀπριορίστου σχεδὸν ἐξουσίας, καὶ ἀντὶ τοῦ Πανελληνίου κατέστη γερουσία, ἣτις ἐνήργει ὅλως κατὰ τὰ νεύματα τοῦ Προέδρου.

Ἰπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων ὑψίστατο ἡ ἀρ-

χαία συνταγματικὴ τῶν δήμων πολιτεία, διότι πᾶσα κοινότης εἶχε τοὺς ἐλευθέρως ἐκλεγμένους δημογέροντας καὶ οὕτως ἐζήσκει ἐν εὐρείᾳ ἐκτάσει τὸ δίκαιον τῆς αὐτοδιοικήσεως. Ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία καὶ ἡ δημοτικὴ αὕτη πολιτεία ἦσαν τὰ δύο στηρίγματα, δι' ὧν ὁ Ἑλληνισμὸς διτηρήθη. Ὁ Καποδίστριας ὅμως μετεχειρίσθη τοὺς δημογέροντας ὡς ἴδια ὄργανα, ἐνῶ διέταττε νὰ ὑποβάλλεται εἰς αὐτὸν ὁ κατάλογος τῶν ἄξιων ἐκλογῆς, μόνον δὲ ὁ ἀποδεχόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ ἐκλεχθῇ. Πανταχοῦ δὲ κατέστησε κατὰ τὸν Γαλλικὸν τρόπον ἐπάρχους καὶ διευθυντὰς ἀστυνομικῶν καὶ ἐπὶ τῆς Ἰδρας καὶ πάντων τῶν μερῶν ἔπαυσεν ἡ αὐτοδιοίκησις.

Ἡ ἔθνικὴ συνέλευσις ἠθέλησε νὰ δημιουργήσῃ καὶ μορφώσῃ ἀνεξάρτητον δικαστικὴν τάξιν, τὴν οὖσαν ἀναγκαίαν καὶ ἀναπόφευκτον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν πολιτῶν. Ὁ Καποδίστριας ὅμως εἰσήγαγε δικαστὰς, τοὺς ὁποίους ἠδύνατο νὰ διορίξῃ καὶ νὰ καθαιρῇ οἱ σκληροὶ δὲ πᾶν Βυζαντινῶν νόμοι κατὰ τοῦ τῆς καθοσιώσεως ἐγκλήματος ἐξεζητήθησαν, καὶ ἕκτατον δικαστήριον διὰ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα συνέστη, τὸ ὁποῖον ὤφειλε κατὰ τὰ νεύματα τῆς κυβερνήσεως νὰ δικάζῃ.

Ὁ κόμης Βιάρος καὶ ὁ φίλος αὐτοῦ, ὁ ἐκ Κερκύρας ἐξ ἴσου ἀπεχθὴς δικηγόρος Γεννατᾶς, ἐπέβησαν τὸ ἔργον τοῦτο, ἔργον διασπάσεως καὶ διαφθορᾶς τῶν κατὰ τὴν δικαιοσύνην, ἡ ὁποία ἐπὶ τοσοῦτον προέβη, ὥστε πᾶσα ἡ δικαιοσύνη αὕτη ἐδέθησε διὰ μιᾶς προσβολῆς ὑστερον νὰ γείνη ἐκποδῶν.

Ἐξωκειωμένος ὁ Καποδίστριας νὰ κυβερνᾷ κατὰ τὸν παλαιὸν τῆς Βενετίας τρόπον, συνέστησε μυστικὴν ἀστυνομίαν, ἣτις ὡς ποτε ἐν Βενετίᾳ, ὁ τρόμος τῶν πολιτῶν κατέστη. Τὸ κακὸν τοῦτο αὐδῶλος ἦν γνωστὸν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας καὶ μέχρι τούδε. Ἀλλὰ νῦν ἡ Ἑλλὰς καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν Ἕλληνες περιεστοιχίσθησαν ὑπὸ συμπλέγματος κατασκόπων, συναίθενοι δ' ὥστε κοινότητες νὰ μὴ θέλωσι δημοτικὰ σχολεῖα, διότι ἐγίνωσκον ὅτι ὁ Πρόεδρος διορίζει τὸν διδάσκαλον καὶ μεταχειρίζεται αὐτὸν ὡς κατάσκοπον ἵνα μανθάνῃ τὰ κατ' αὐτοὺς καὶ κακοποιῇ. Αὐτοῦ μάλιστα τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἐξομολογήσεως, ὡς φαίνεται ἐνίοτε συμβαίνει γίνεσθαι ἐν Ῥωσίᾳ, ἐγένετο κατάχρησις πρὸς ἐξυπερέτασιν τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας.

Ἐνεκα δὲ κρουσμάτων τινῶν τῆς πανώλους διεκόπη ἐν Ἑλλάδι ἡ συγκοινωνία καὶ πᾶσαι αἱ ἐπιστολαὶ ὑπέ-

ἔβλησαν εἰς κάπνισιν, κατὰ τούτου δὲ τοῦ μέτρου οὐδεὶς δύναται νὰ ἀντείπῃ τὴν κάπνισιν ὅμως ταύτην μεταχειρίσθησαν ὅπως γνωρίσωσι τοὺς ἀντιπολιτευομένους καὶ ἐξφρασίωσι πάσας τὰς διὰ τὴν Εὐρώπην πρῶτον μὲν δυσμενεῖς κατὰ τοῦ Καποδίστριας εἰδήσεις.

Ὁ δεσποτισμὸς διαφθείρει τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων. Οὗτος ἔχει τὴν κατάρτην ὥστε οἱ μὲν φαυλότατοι νὰ προσπελάζωσιν εἰς τὸν δυνάστην καὶ νὰ τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἐνάρετοι νὰ ἀποχωρῶσιν. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ Καποδίστριας περιστοιχίσθη ὑπὸ συνεργῶν καὶ ὀργάνων, τὰ ὅποια ἦσαν πολὺ ἐπιβλαβέστερα ἢ αὐτὸς αὐτός· καὶ ἐγένοντο πρόξενα κακοῦ, ὅπερ αὐτὸς δὲν ἤθελεν. Οἱ ἀριστοὶ λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἑλλάδος, ὡς ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης, ἔστρεψαν πρὸς αὐτὸν τὰ νῦτα, ὁ δὲ Σούρσης καὶ Φαββιέρου ἀπεσύρθησαν τῆς ὑπερεσίας πληρῆς ἀπελπισίας.

Ὅτι ὁ Καποδίστριας ἤθελεν εἶναι ὀλίγον διάφορον τοῦ περὶ φημιζομένου ἐκείνου δεσποτισμοῦ, ὃ ὁποῖος νῦν ἐν Γαλλίᾳ ἀκμάζει (ὃ τοῦ πεσόντος Ναπολέοντος Γ') καὶ παραδόξως, οὗτος ὑπισχνεῖτο λέγων τὰς αὐτὰς φράσεις τὰς ὁποίας καὶ τις μείζων δυνάστης, ἀ ἀπὸ πρῶτον ἢ κοινωνία στερηθῆναι, τότε, πρέπει νὰ στείψῃ ἢ ἐλευθερία τὸ οἰκοδόμημα. 1)

Οὕτως ἐργάζετο ὁ Καποδίστριας, κατὰ τὸ φαινόμενον μετ' ἐβασίσεως, ὅπως μορφώσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μικρὰ τινὰ Ῥωσσίαν, ἕως ἐπιζῶν συνάμα ὅτι θέλει γείνει αὐτὸς τε καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ διὰ παντὸς κύριος τοῦ τόπου. Ἄλλ' ἐνῶ ταῦτα διελογίζετο αἰφνὴς ἐκινδύνευσαν αἱ ἀρχαὶ καὶ προσδοκίαι αὐτοῦ.

Τὴν 3 Φεβρουαρίου 1830 ὤρισθη τὸ τελευταῖον καὶ κύριον τοῦ Λονδίνου πρωτόκολλον 2) Ἐν τῇ ἐν Ἀδριανοπόλει εἰρήνῃ διετρήθη ἔτι ἡ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπικυ-

1) Παράβαλε τὴν notice biographique ἐν σ. 401 — 403 τὰ ἐξῆς, α ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα σύνταγμα, τὸ ὁποῖον νὰ ἦναι ὄντως τοιοῦτον. Συνεζήτηται δὲ συχνὰ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἀγνικείμενον μετὰ τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ιδέας τοῦ νὰ περᾶν οὕτω τὴν ἐπιμονὴν ἀποστολῆν τὴν ὅποιαν ἡ Θεία πρόνοια εἰς αὐτὸν εἶχεν ἀναθέσει, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ θερμαίνεται καὶ εὐελπίσται, τὸ μετῴπιόν του ἐφαϊδρύνετο ἐκ τῆς λάμπειως κρείττονος μέλλοντος κ. τ. λ. β

2) Τὸ πρωτόκολλον τοῦ Λονδίνου τῆς 3 Φεβρ. 1830 ἐδημοσιεύθη ὅλον ἐν τῇ ὑπὸ Γ. Α. Κλυβέρου Πραγματικῆ ἱστορίᾳ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος, Φραγκφ. 1833, σ. 311—316.

μικροῦ τῆς Πύλης, νῦν ὅμως ἐδηλώθη, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐμελλε νὰ ἦναι ἀνεξάρτητος ὑπὸ ἀρχοντα ἰδίου, ὅτε δὲ εἰς οὐδεμίαν τῶν τριῶν μεγάλων δυνάμεων πρέπει νὰ ἀνήκῃ οὗτος. Ἡ θέσις δ' αὕτη προετάρθη εἰς τὸν πρίγκιπα τοῦ Κοβούργου Λεοπόλδου, τὸν ἡγεμόνα, ὑφ' ὃν ἀπήλαυσεν ἤδη τὸ Βέλγιον ἐν διαστήματι 31 ἐτῶν τὰ ἀγαθὰ δικαίως, εὐσυνειδήτου καὶ ἐλευθεροφρονος κυβερνήσεως.

Παρὰ τὰς ἀγαθὰς ταύτας ἐπαγγελίας περιεῖχε τὸ πρωτόκολλον ἕτερον τινα ὄρισμόν ὅλως ἄλλοιον χαρακτῆρα μέροντα. Ἡ θαυμαστὴ Κρήτη, ἡ ὅποια τόσον προσήνεγκεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας, ὅσον οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα, ἡ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ πρωτοκόλλου τούτου συνομολογίας ἐν ἐπαναστάσει διατελοῦσα καὶ μὴ κατηγωνισμένη, ἡ νῆσος, ἡ κατὰ τὸ ἐμβαδὸν ἴση πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἑκατόμπολις καὶ ἡ Σάμος, ἡ νῆσος ἡ ἀπὸ τῆς τοῦ πολέμου ἐνάρετος ἐλευθερίας ἀκατηχθεῖσα καὶ ἐλευθερία διαμείνασα καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ὑπὸ Λουδοβίγον τὴν Λογοθέτην τελείας ἀπολαύουσα ἐν ξαρκτησίᾳ ἀπεδόθησαν εἰς τὸν Ὀσμανόν, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καὶ σήμερον ἐστὶ τούτου ἕνεκα ἰσχυροῦνται. Τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Στερεᾶς ὄρια δὲν ὠρίσθησαν, ὡς ταῦτα νῦν ἔχουσιν, ἀπὸ τῆς Ἀρτας μέχρι τοῦ Βιόλου, ἀλλ' ἐστὶ ἐπιβλαβέστερον, τοῦτ' ἐστὶν ἀπὸ τῶν ἐβολῶν τοῦ Ἀχελώου μέχρι Ζητουίνου (Λαμίας), ἐκ τούτου δὲ φυλαί τινες τῶν ἀνδρειοτάτων ὤφειλον νὰ ὑπαχθῶσιν αὐτῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν.

Ἡ ἐπιβληθεῖσα εἰς τὸν Καποδίστριαν ἀπαίτησις διὰ τῆς τοῦ Λεοπόλδου ἀναγορεύσεως ἦν δεινὴ. Οὗτος ὤφειλε νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν εἰς ξένον ἡγεμόνα δι' αὐτὸν ἐδέετο νὰ ὑπομείνῃ τοὺς μόχθους τῶν κινδυνωδιστάτων τούτων ἐτῶν, καὶ ἐν τούτοις ἦν ἐλελεγεμένος πρόεδρος ἐπὶ ἐπταετία, ἧς οὐδὲ τὸ ἡμισυ εἶχε παρέλθει εἰσέτι. Καὶ ὁ μὲν Λεοπόλδος ἀπεδέξατο τὴν θέσιν. Ὁ δὲ Καποδίστριας γράφων πρὸς τὸν ἡγεμόνα μετὰ μεγάλης δεξιότητος συνέλαυνεν αὐτῷ. Δικαίως δὲ ἐπίστα τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς ὁροθετήσεως, δι' ἣν ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε οὔτε νὰ ἰσχυράσῃ ἠδύνατο οὔτε νὰ γείνη ἰσχυρά. Καὶ ἐν τέλει ἐθεώρει ὡς οἰκιστὴν ἐννοούμενον, ὅτι ὁ Λεοπόλδος ἤθελεν ἀσπασθῆναι τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν.

Αἱ ἀνάκωνίσεις αὗται συνετέλεσαν ὥστε ὁ Λεοπόλδος νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν τοῦ στέμματος ἀποδοχὴν, ὅπερ εἰς τοὺς τῆς Ἑλλάδος φίλους ἦν καίριον τραῦμα, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Καποδίστριαν. Αἰσχυρίσθησαν τινες ὅτι ἦν ἀδικία

ὑπόνοια, ὅτι ἐξηλοτύπει τὸν ἡγεμόνα καὶ ἤθελε νὰ κα-
τορθώσῃ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ἀντιζήλου τούτου. Ἄλλ' ὡς ὑπὸ
αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς Δεσπότης ἐξεφράσθη περὶ τούτου μετὰ
δέκα ἔτη ὑστερον, ὅτι ἦν πεπεισμένος πλέον περὶ τῶν
ποιούτων τοῦ Προέδρου φρονημάτων.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅτε τὰ κατ' αὐτὴν ἐν
Εὐρώπῃ διεκόμισαν διὰ τῆς κατὰ τὸν Ἰούλιον ἐπαναστά-
σεως, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπέ-
δρασε. Διότι αἴφνης ἐδέησε νὰ ἐπιστήσῃ ἤδη ἡ διπλωμα-
τία τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ σπουδαιότερων πραγμάτων,
ἢ νὰ ἐνασχοληθῇ περὶ τὰ πολιτικὰ τῆς γωνίας ἐκεῖνης τῆς
Εὐρώπης, εἴτα πρὸς τούτοις καθυστεροῦν αἱ τοῦ δανείου
καταβολαί, ἀ.ευ. τοῦ ὁποίου ἡ κυβέρνησις δὲν ἠδύνατο νὰ
ὑψίσταται ἐν τέλει δ' ὅσον ἐπαχύθησαν πανταχοῦ αἱ πρὸς
τὴν ἐλευθερίαν τάσεις καὶ τὸ ἐπαναστατικὸν φρόνημα, ἐπὶ
τοσούτον προέβη καὶ ἡ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ἀντιπολί-
τευσις.

Οὗτος περιστοιχίσθη ἐκ πελατείας, ἧτις συνέκειτο ἐκ
τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, ἐκ τῶν μελῶν τῆς τοῦ Φοίνικος ἐ-
ταιρίας καὶ ἐκ τῶν πλασματῶν αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐπιφανε-
στέρων δὲ ἀνδρῶν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος μόνος ὁ
Κολοκορζώνης καὶ ὁ Κανάρης συνεδέοντο μετ' αὐτοῦ, οἱ
δὲ λοιποὶ πάντες ἦσαν ἐναντίοι. Ὁ Μαυροκορδάτος, τοῦ
ὁποίου τὴν μητέρα ἐξώρισεν, ὁ Δημήτριος Ἰψηλάντης, οἱ
ὄπλαρχηγοὶ τῆς Στερεᾶς μετὰ τοῦ δημοτικοῦ αὐτῶν ἡγέ-
του τοῦ διὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἐξωτερικὸν πρᾶσσιμα ἐ-
πιβάλλοντος Ἰωάννου Κολέττου, ὁ ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πλεί-
ονος δυσμενείας θεωρούμενος Πέτρος Μαυρομιχάλης, ὁ τῆς
Μάνης φυλάρχης, ἐν τέλει πάντες οἱ ἐν Ἰδρᾷ ἰσχύοντες
κατετάσσοντο ἐν τῇ ἀντιπολιτεύσει, ὅπισθεν δὲ τῆς ἀντι-
κυβερνητικῆς ταύτης μερίδος ἴστατο ἐτι ἕτεραί τις δυνάμεις.
Ἐν Ναυπλίῳ ἤδηρουν (εἰς τοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως
προεβουτὰς ὑπαγόμενοι) οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν τριῶν δυνά-
μεων, ὁ Κ. Δαβλίνης, ὁ βερῶν Ρουένος καὶ ὁ βερῶν
Ρουκμάνος, καὶ ἐν τοῖς τῆς Ἑλλάδος ὕδασι οἱ τρεῖς
ναύαρχοι Χοδχάμος, Γυγῶν καὶ Ρικάρδος. Ἐκ τούτων
ἦσαν ὑπὲρ τοῦ Καποδιστρίου μόνον οἱ Ῥώσσοι, Ρικάρδος
καὶ Ρουκμάνος, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς
Γαλλίας συνεπάθουν ὑπὲρ τῆς ἐπιτεινομένης ἀντιπολιτεύ-
σεως. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μετείχον τῶν ἀγῶνων τῶν
ἐλληνικῶν κομμάτων αἱ ξένοι δυνάμεις διὰ τῶν ἀντιπρο-
σώπων αὐτῶν ἀφανῶς πῶς, εἴτα, δὲ μετ' οὐ πολὺ ἀνα-
φανδὸν καὶ ἐναργῶς.

Καὶ ἐν ἄλλῃ μὲν τινὶ χώρα ἤθελεν εἶναι δυνατὸν νὰ

γίγη τὸ σύστημα ἐπὶ μικρότερον ἀνεκτόν. Ἄλλ' ὡς ὑπὸ
τὸν ἐλληνικὸν ἥλιον αἱ ὀπῶραι ὠριμάζουσι ταχέως καὶ
ταχέως ἀγαλύουσιν, οὕτως ἀναπτύσσονται καὶ ἐπὶ τοῦ
πνευματικοῦ χώρου τὰ πράγματα μετὰ μείζονος ταχύτη-
τος καὶ σφοδρότητος ἢ ὅσον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχρᾷ πατρι-
δι, ἢ ἐν ἡ πηγνυται κρύσταλλος ἐπὶ τοῦ χεῖλους ἐν ἐκά-
στῳ ἀναβράζοντι στεναγμῷ. Ἐἰς ταῦτα προσθετόν, ὅτι
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐθνουσιασμός, διὰ
τῶν καταγίδων τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος ἐνισχυθεὶς,
διατέλει ἐτι ἐν πλήρει ἀναφλέξει. Ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἰ-
σχυόντων, οἵτινες οὕτω τολμηρῶς προσνήθησαν, ὅπως κα-
τακρημίσωσι τὴν τουρκικὴν δεσποτείαν, δὲν ἦτο δυνατόν
νὰ ἀναμείνη τις, ὥστε οὗτοι ἐν πλήρει τῆς ἑαυτῶν δυνά-
μεως συναίσθησι καὶ τῆς ἐπιτευχθείσης νίκης νὰ ἀνεχθῶ-
σι νὰ κῦψωσιν ἤδη τὸν αὐχένα ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν δεσπο-
τείαν. Μετὰ τῶν γενναίων δὲ πατριωτῶν, οἵτινες πρόθυ-
μοι εἰς θυσίας μόνον τὸ ἀληθές τῆς πατρίδος ἀγαθὸν ἐπό-
θουν, συνεδέθησαν ῥωσικὰ καὶ πάντες, ὅσοι ἐβλεπον ἐκυ-
τοῦς κωλυομένους κατὰ τὰς ἰδιωφελείας αὐτῶν τάσεις διὰ
τῆς παρουσίας ἀρχοντος σιδηρᾶς καὶ ἀδιάσειστου ἐδστα-
θείας.

Ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις ἔτεσι τὰ πάντα ἔβαινον ἐν ἀρμο-
νίᾳ πάντες ἠλπίζον τὰ βέλτιστα, αὐτοὶ δὲ οἱ Ἰδραῖοι ἐ-
δωκαν τὸ παράδειγμα τῆς ἀταπαρνήσεως καὶ τῆς περι-
στολῆς. Ὅτε ὅμως τὸ σύστημα ἀνεπτύσσεται ἐπὶ μᾶλλον
καὶ μᾶλλον, τότε ἠγέρθη ἐναντίον ἡ πρώτη μεγάλη φωνὴ
ἐν τῷ Ταχυδρομῷ τῆς Σμύρνης (Courrier de Smyrne)
ὁ ὁποῖος ὅμως γαλλιστί συνταττόμενος, μικρὸν ἠδύνατο
νὰ ἐπιδράσῃ ἐν Ἑλλάδι. Εἴτα δὲ ἐφάνη ἀπὸ τοῦ 1830
ἐν αὐτῷ τῷ Ναυπλίῳ ἡ ἐλληνιστὶ γραφομένη ὑπὸ τοῦ
Πολυζωΐδου ἐφημερίς τῆς ἀντιπολιτεύσεως Ἀπόλλων. Ὁ
Πρόεδρος ἐπαυσεν αὐτὴν, ὁ δὲ συντάκτης καταφυγὼν εἰς
Ἰδραν ἐξήκολούθησε δημοσιεύων τὴν ἐφημερίδα, δι' ἧς
ὁ Πρόεδρος ἀπήτησε τὴν παράδοσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔλαβεν
ἀρνητικὴν ἀπάντησιν. Οὕτως ὠριμάζετο παρὰ τοῖς Ἰδραῖοις
ἡ γνώμη τοῦ νὰ μὴ πεισθῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς αὐτόν. Μετ'
αὐτῶν δὲ συνεφώνουν οἱ τῆς Σύρας κάτοικοι, ὥστε οἱ διοι-
καταὶ τοῦ Προέδρου δὲν ἀνεγνωρίζοντο πλέον καὶ αἱ ἐκ
τοῦ τελωνείου πρόσοδοι τῆς Σύρας δὲν ἀπεδίδοντο. Οἱ
Ἰδραῖοι διεμαρτύροντο ἐντόμως κατὰ τοῦ συστήματος τοῦ
Προέδρου, τὸ ὁποῖον ἐχαρακτήριζον ὡς σατανικόν. Ἐξέ-
γερσις δὲ τις ὅλως ὁμοία ἐξεργάσθη ἐν Μάνη, ἐνῶ ἤδη ὁ
Πρόεδρος εἶχε καθιερεῖ δύο μέλη ἐκ τῆς οἰκογενείας Μου-
ραμιχάλη. Ὁ Πέτρος γερουσιαστὴς ὡς φησὶ ἐν Ναυπλίῳ

βλέπων δὲ καὶ οὗτος ἑαυτὸν ἀπειλούμενον διεξέφυγεν ἀπελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ὁ Κανάρης σπεύσας κατόπισιν, συνέλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἐν Νησίῳ καὶ ἐπανήγαγεν. Ὡς γερούσιαστὴς οὗτος μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἠδύνατο νὰ ἀποσπασθῆ τῆς ἑαυτοῦ οικογενείας.

Ἦ κήθιρξις αὐτοῦ ἐν Παλαμῆδιῳ, τὴν ὁποίαν ὁ Καποδίστριας ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ ὡς πραξικόπημα ἐκ πολιτικῆς ἀνάγκης ὑπαγορευθῆν, ἦν παράνομος.

Ἐπὶ τῆς νήσου Πόρου εὕρισκετο τὸ ὀπλοστάσιον, ἐν τῷ λιμένι δ' αὐτοῦ ἐναυλοχεῖ ἡ φρεγάττα Ἑλλάς μετ' ἄλλων πλοίων, ὧν τὰ μὲν ἀνήκον εἰς τὸ δημόσιον, τὰ δὲ εἰς Ἰδραίους. Ὁ στόλος οὗτος λοιπὸν ἐμελλε τοῦ Προέδρου διατάττοντος νὰ ἐκπλεύσῃ πρὸς καταδάμασιν τῆς ἐν Ἰδρᾷ καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις ἀντιπολιτεύσεως. Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων ἐπικινδύνῳ θέσει προσκνήχυσαν οἱ Ἰδραῖοι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐτολμίας μεθ' ἧς ἠγωνίσθησαν τόσον συνεχῶς πρὸς τε τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους. Ὁ Μιαούλης προλαβὼν κατέσχε μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ναυτῶν, τὸν Πόρον καὶ τὰ πλοῖα. Καὶ οἱ μὲν ἀντιπρόσωποι τῶν δυνάμεων ὤφειλον συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας αὐτῶν ἀπὸ κοινοῦ μόνον νὰ ἐνεργήσωσιν. Ἄλλ' ὁ ναύαρχος Ῥικόρδος παρεμβὰς ἀνευ συναίνεσεως τῶν ἄλλων ὑπὲρ Καποδιστρίου ἀπέκλεισε τὸν λιμένα τοῦ Πόρου καὶ ἐπουροβόλει κατὰ τῶν Ἰδραίων. Ὁ δὲ Μιαούλης ἀδυνατῶν νὰ ἀντιστῇ κατ' ἐχθροῦ οὕτως ὑπερήφλου, οἶοι οἱ Ῥῶσοι, ἐμελέτησε τρομερὸν τόλμημα. Ἰνα μὴ ὁ στόλος περιέλθῃ ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἐχθρῶν, ἀνετίναξεν τὴν φρεγάτταν εἰς τὸν ἀέρα, μετ' αὐτῆς δὲ συνάμα ἐπουροβόλησεν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἄλλα πλοῖα· αὐτοὶ οὗτοι, δηλαδὴ κατέστρεψε τὰ ὄπλα, δι' ὧν νικηφόρος εἶχε ἀγωνισθῆ πρὸς τε τὸν Τουρκικὸν καὶ τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον.

Οἱ ἐπαναστάται εἶχον ἀπαιτήσαι τὴν συγκάλεισιν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως ὅπως αὕτη δικάσῃ περὶ τοῦ ὀλεθρίου συστήματος τοῦ Καποδιστρίου. Ὁ Καποδίστριας λοιπὸν συγκάλεισας νῦν τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν εἰς Ἄργους, παρεσκεύασεν τὴν κατὰ Μιαούλη καὶ τινῶν ἄλλων Ἰδραίων ἐπ' αἰσχάτῃ προδοσίᾳ κατηγορίαν. Δὲν προχθάνθη τί ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ χρόνῳ ἐπέκειτο κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος Μαυρομιχάλης, ἀδελφὸς καὶ υἱὸς τοῦ Πέτρου-βέη, ἤλθον εἰς Ναύπλιον ὅπως μεσιτεύσωσιν ὑπὲρ τοῦ κρατοῦμένου ἐν φυλακῇ συγγενοῦς αὐτῶν. Ὁ δὲ Καποδίστριας ἀπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς νὰ κατὰλίπωσι τὴν πόλιν, ὤφειλον δὲ οὗτοι ἐξερχόμενοι τῆς

οἰκίας νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ στρατικῶν, ἐνῶ ὁ Πέτρος ἔμενον ἐν φυλακῇ. Ἦ ἐνενηκοντούτις μήτηρ αὐτοῦ, Νικόση τις, ἡ ὁποία ἐν τῷ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγωνίᾳ εἶχεν ἰδεῖν νὰ πέσωσι μαχόμενα δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης οικογενείας, προσπεσοῦσα ἰκέτι εἰς τὸν Ῥωσικὸν ναύαρχον Ῥικόρδον, κατώρθως νὰ κάμψῃ αὐτὸν νὰ συνεργήσῃ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν. Ἐξ ἀνακοινώσεως δὲ τούτου ἀνέλαβεν αὐτὸς ὁ βεζὴρ Ῥουκμάννος νὰ παρακαλέσῃ ὑπὲρ τοῦ γέροντος Πέτρου-βέη· οὗτος ἤθελε νὰ ἐγγυηθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι τῆς ἐλευθερίας θέλει ἀποδεχθῆ ὡς χάριν καὶ τὰς τελευταίας αὐτοῦ ἡμέρας θέλει διέλθει ἡσυχάζων ἐν τῇ γενεστέῃ αὐτοῦ γῆμῃ ἀναμειγνύμενος ἐν ταῖς πολιτικαῖς. Τὴν ἐσπέραν τῆς 6 Ὀκτωβρίου ἀγαγὼν τὸν αἰχμάλωτον εἰς τὸ τοῦ Προέδρου μέγαρον παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀναμνησθῆ παρὰ τῷ φυλακείῳ τῶν θηρῶν, ἐνῶ ὁ κ. Ῥουκμάννος παρὰ τὴν ἡμισίαν ὥραν κατεγίνετο νὰ μαλαξῆ τὸν κόμητα. Οὗτος ὅμως ἀντιταττόμενος ἀνευδότης, ἔλεγεν ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ τὸν κακοῦργον τοῦτον καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ παράσῃ συγγνώμην εἰς αὐτὸν, ἔπρεπε δὲ πάραυτα νὰ ἐπαναγάγῃσιν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν. Ὅτε ὁ γέρον ἐμαθε τούτο, ἐπῆρε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὸν Ἄψιστον μάρτυρα, ὅτι ἀθῶος ὢν ὑρίστανται τοιαύτην ὕβριν, ἀνεβόησεν ἐπαρόμενος ἀνταπόδοσιν εἰς τὸν ὀλετήρα τοῦ γένους αὐτοῦ, τὸν τύραννον τῆς Ἑλλάδος. Πλήθος λαοῦ ἦν ἠθροισμένον ἐν τῇ ἐδῶ βτε ὁ ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον ἡ Ἑλλάς ὡς πατέρα ἐτίμα, ἐπανήγετο εἰς τὴν φυλακὴν.

Τούτο ἐγένετο τὴν 6 Ὀκτωβρίου 1831. Τὴν πρώτῃν ἡμερᾶν τῆς 9 Ὀκτωβρίου περὶ τὴν 6 ὥραν ἐπορεύθη ὁ Καποδίστριας, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τινος ἐκ Κρήτης ἀπομάχου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν ἐν Πύλῳ, (1) εἰς τὸν ναὸν τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, προστάτου τῆς Κερκίρας, ἵνα ἀκροασθῆ τὴν ἱεράν λειτουργίαν. Ὁ Κωνσταντῖνος δὲ καὶ Γεώργιος Μαυρομιχάλης, εὐρεῖς μονόθυα περιβεβλημένοι καὶ ὑπὸ τῶν φυλακῶν αὐτῶν ἀκολουθούμενοι, περιῆγον ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐδοῦ. Οὗτοι παρελθόντες πρὸ τοῦ Προέδρου ἔστησαν πρὸ τῆς εἰσοδοῦ τοῦ ναοῦ, αἴφνης δὲ ἤλθε πρὸ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐδῶ ὁ Γεώργιος, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἐκένωσεν ἐκ τῶν ὀπισθεν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ πιστόλιον, πυροβολήσαντος καὶ τοῦ Γεωργίου ὠπαύτως καὶ διαπεράσαντος αὐτὸν ὑπὸ τῆν κάτω κοιλίαν διὰ τοῦ γιγατανίου.

(1) Τοῦ Γεωργίου Κοζώνη, λαγαροῦ εἶτα τῆς Φάλαγγος, ἀποθιώσαντος δὲ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν Ναυπλίῳ. σ. μ.

Ὁ Καποδίστριας καταπεσὼν ἐξέψυξεν εἰς τὸν ναὸν τριῶν ἀνεύρων. Οἱ ἐν τοῖς πύλαισι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐκρῆς ἀπόμαχος ἐπυροβόλησε κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἀποβρίψας τὸ πρῶτον πιστόλιον ἐκένωσε δεύτερον, ὑπερ ἐπέτυχε· τότε ὁ Κωνσταντῖνος σφαλεῖς, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αἰκιζόμενος ὑπὸ συρφετώδους ὄχλου καὶ ἀφελκόμενος, ἐκ τραυμάτων δὲ κατακαλυφθεὶς κατέκειτο καὶ μετὰ δύο ὥρας ἤσπαιρεν ἔτι.

Ὁ δὲ Γεώργιος ἐδραμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βερῶνος Ρουένου, ὅπως εὖρη ἄσυλον ἀπέναντι τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ. Οὗτος δὲ παρέδωκεν αὐτὸν πρὸς ἐσπέραν εἰς τὸν στρατηγὸν Ἀλμεΐδαν παρὰ τὴν μετὰ κανονικὴν δίηκην ὑπόσχεσιν παραδόσεως. Μετὰ δέκα δὲ ἡμέρας ἦλθη ἐνώπιον πολεμικοῦ δικαστηρίου· ἐν τούτῳ ἀγορεύσας ὁ Ἄγγλος φιλέλλην Μάσσων, ὁ ὁποῖος ἦν ἐγγεγραμμένος πολίτης Ἑλλήνων, ὡς συνήγορος αὐτοῦ διημφισβήτησε τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου, ἀλλ' ἢ εἰς θάνατον καταδικη ἐξεδόθη καὶ εἰς τὴν σύζυγον, ἢ ὁποῖα μετὰ τῶν μικρῶν αὐτοῦ τέκνων ἤθελε νὰ ἀσπασθῆ αὐτὸν ὕστατον, δὲν συνεχωρήθη νὰ ἴδῃ αὐτόν. Τὴν 12 δὲ τοῦ μηνὸς ἐξήχθη τῆς εἰρκτικῆς πρὸς τουφεκισμόν, ἐπὶ ἐκ τῶν παραθύρων τῆς φυλακῆς· ἐβλεπεν ὁ πατήρ αὐτὸν θνήσκοντα.

Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν ἐτελέσθη ἐν κοπετοῖς καὶ θρήνοις τοῦ λαοῦ ἢ τοῦ Καποδιστρίου κηδεῖα, ἐν τῇ χώρᾳ δ' ἐθρηνηθῆ οὗτος ὡς εὐεργέτης καὶ πατήρ· ἀλλ' ἢ ἠκούσθησαν διὰ τὸν φονευθέντα Πρόεδρον καὶ ἄλλαι φωναί· αἱ χῆραι ἐν Ἑλλάδι φέρουσιν ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πένθιμον ἔνδυμα συνήθως ἐπὶ χρόνον μακρὸν. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐπεσεν ὁ Καποδίστριας, ἀπέθηκαν αἱ χῆραι τοῦ Μεσολογγίου τὴν πένθιμον ἐσθῆτα καὶ ἐνδυθεῖσαι ἐνδύματα λευκὰ ἐπορεύθησαν εἰς τὸν ναὸν ἵνα ἀναπέμψωσι δοξολογίαν διὰ τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν. Οἱ δὲ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ γυμνασίου μαθηταὶ ἤδον τὸ ἀρχαῖον Ἀθηναϊκὸν τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτοτος ἄσμα, τῶν τοῦ Πεισιστρατίδου φονέων.

« ἐν μύρτου κλάδῳ τὸ ξίφος φορήσω »·

Οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Καποδιστρίου ἀπέδωκαν τὸ κακούρημα εἰς ἅπασαν τὴν ἀντιπολίτευσιν, ὁ δὲ κόμης Αὐγουστῖνος εἶπε πρὸς τινὰ ξένον, α γινώσκετε, τίς ἐφόνευσεν τὸν ἀδελφόν μου; ἢ Γαλλία καὶ Ἀγγλία ἐφόνευσαν αὐτὸν ».

Ἐν τσοῦτῳ αἱ δικαστικαὶ ἀνακρίσεις οὐδεμίαν ἀπό-

δειξιν συνωμοσίας τινὸς κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Καποδιστρίου ἀνεύρων. Οἱ ἐν τοῖς πύλαισι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ διατυπώσωσι κατηγορίαν τινὰ κατ' αὐθένος ἐκ τῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀρχηγῶν, διότι ἡ δολοφονία ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ἐπιχώριος ὡς ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἐν Ἰδίᾳ διεγύθη ἀληθὲς καὶ ἀνυπόκριτον πένθος, οὐδεμίαν δὲ λέξις ἠκούσθη πρὸς συγγνώμην καὶ δικαιολογίαν τῆς δολοφονίας.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΝΑΥΠΑΚΤΩ

ΝΑΥΜΑΧΙΑΣ,

Αἱ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν τῶν Ὀθωμανῶν ἐπιτυχίαι, ἢ ἄλλοις τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ῥόδου ὑπ' αὐτῶν, ταῦτα πάντα τσοῦτον μέγαν φόβον ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς χριστιανικοὺς τῆς Ἑσῶπης λαοὺς, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ καταρτίσωσι στόλον ἰσχυρὸν ἵνα καταστρέψωσι τὰς ἐν τῇ Μεσογείῳ ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ὀθωμανῶν. Ὁ Ἰωάννης τῆς Αὐστρίας θετὸς υἱὸς τοῦ Καρόλου V, ἐκλεχθεὶς γενικὸς ἀρχηγὸς ἁπασῶν τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ ναυτικῶν δυνάμεων, ἀπέπλευσεν ἐκ Μεσσήνης, τὴν 25 Ἰουλίου 1571 ἔτους, ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ἔχων τὸν στόλον τῆς Ἰσπανίας, τῆς Σικελίας καὶ τῆς Νεαπόλεως, ἐξ ἑβδομήκοντα Λιβυρνίδων συνιστάμενον. Μετὰ τοῦτον ἠνώθησαν ἀκούθως ἐξ Λιβυρνίδες τῆς μελίτης, διοικούμεναι ὑπὸ ἵπποτῶν, ὄντων τὸ φόβητρον τῶν Ὀθωμανῶν, δῶδεκα δὲ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης καὶ τρεῖς τῆς Σαβόγιας. Ἡ Ἑνετία ἀπέστειλε στόλον ἰσχυρὸν, ἐντελῶς ἐφοπλισμένον καὶ ἀνάλογον τῆς ἰσχύος αὐτῆς· διότι μέγα συμφέρον εἶχε νὰ κατατροπώσῃ γείτονα τσοῦτον ἐπικίνδυνον καὶ τρομερὸν. Ὁ στόλος οὗτος συνέκειτο ἐξ 6 Λιβυρνίδων μεγάλου μεγέθους καὶ 108 μικροτέρων τούτων· ἐναῦρχει ὁ Σεβαστιανὸς Βίνερος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποῖου διετέλουν οἱ ἐπίτροποι τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας Βαρβαρίγος καὶ Μάρκος Κοερίνης.

Τὴν 7 Ὀκτωβρίου, ἡμέραν Σάββατον, τῷ 1571 ἔτος, περὶ τὸ λυκαυγὲς, ὁ τουρκικὸς στόλος ἐκ διακοσίων τεσσαράκοντα λιβυρνίδων συνιστάμενος, καὶ ἐκ τεσσαράκοντα ἄλλων μικροτέρων πλοίων, περιέπλεεν οὐ μακρὰν τῶν νῦν Ἐχυνάδων νήσων.

Ὁ ναύαρχος τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἦν ὁ Μουσεζενζα: